

INTENTIEVERKLARING

DE WEST 25 HOEK

jaar
landinrichting

EEN OPEN BLIK OP OMGEVINGSKWALITEIT IN DE WESTHOEK

INTENTIEVERKLARING

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

UITDAGINGEN

De open ruimte is één van de grote troeven van de Westhoek. In één blik vang je hier nog de open ruimte. Het landschap van de Westhoek onderscheidt zich van de Vlaamse stedelijke ruit door zijn weidsheid, zijn openheid en de vergezichten. Een dynamisch en energiek landschap dat uitnodigt tot verkenning en beleving, en ondernemen in het landschap uitlokt. Een mooi, uitnodigend landschap is essentieel opdat de mensen er met plezier wonen, werken en recreëren.

Instrumenten zoals landinrichting en ruilverkaveling hebben de afgelopen 25 jaar ingezet op de omgevingskwaliteit van de Westhoek. De vele inspanningen en investeringen hebben waardevolle resultaten opgeleverd. Ze hebben de streek verder uitgebouwd tot een multifunctioneel cultuurlandschap, een troef die door Westtoer mee op de kaart wordt gezet.

Toch blijft de druk op de open ruimte in de Westhoek erg groot en zijn er vele uitdagingen.

Zo verliezen inrichtingen en investeringen in het landschap hun waarde door **ontoereikend** beheer. Landelijke gemeenten met een grote oppervlakte en een klein inwonersaantal hebben een lagere bestuurskracht, maar evenveel taken en verantwoordelijkheden als andere gemeenten. Ze worstelen steeds meer met een tekort aan middelen om de landschappelijke infrastructuur goed te onderhouden. Alternatieve financieringswijzen of -vormen dringen zich op.

Klimaatverandering kan het watersysteem uit balans brengen. Klimaatverandering leidt tot wateroverlast en evengoed tot droogtepieken, waardoor er soms maar weinig water stroomt in het netwerk van (polder)waterlopen. Investeren in deze blauwe infrastructuur kan een hef-

boom zijn voor territoriale ontwikkeling.

Door **schaalvergroting en intensieve, minder grondgebonden landbouwbedrijfsvoering** dreigt de landbouw haar hechte band met de omgeving te verliezen. Het aantal landbouwers blijft dalen en de bedrijfsgrootte blijft toenemen. Investeren in de relatie tussen de landbouw en haar omgeving kan een hefboom zijn voor integrale gebiedsontwikkeling.

Om de open ruimte verder kwaliteitsvol te ontwikkelen en proactief om te gaan met deze vele uitdagingen zijn ambitieuze nieuwe ideeën én inspanningen nodig. Een veerkrachtige open ruimte staat in voor gezonde voedselproductie, effectief waterbeheer, productie van hernieuwbare energie, behoud van biodiversiteit en voor ecosysteemdiensten. De mooie landschappen met hun vele functies zorgen ook voor een toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van de Westhoek en voor een aangename leefomgeving voor de bewoners.

BELEIDSAMBITIES

- In de Streekagenda Westhoek 2017-2019, een document dat door de streekpartners (Westhoekoverleg, WVI, Provincie West-Vlaanderen, Westtoer, Regionale Landschappen en RESOC) opgemaakt en goedgekeurd is, is het beheer van het recreatief en openbaar groen als belangrijke uitdaging binnen het nieuw Regionaal Landschap Westhoek als actie opgenomen, net zoals de opmaak van een bovenlokaal actieplan Water om in te spelen op klimaatverandering.
- Net omwille van de grote oppervlaktes open ruimte op hun grondgebied heeft elke Westhoekgemeente in haar beleidsplan ambities omschreven om te werken aan een kwaliteitsvolle inrichting en beheer. Vooral het beheer vergt heel wat inspanningen, en om die waar te maken, is het aangaan van de juiste partnerschappen een must.
- Het nieuw Strategisch Beleidsplan voor Toerisme en Recreatie in de Westhoek 2018-2024, van Westtoer, schuift nadrukkelijk het landschap naar voren als één van de thema's om op in te zetten voor de verdere toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de streek.
- Het provinciebestuur voert een groenbeleid dat geënt is op het inrichten en beheren van haar provinciedomeinen en groene assen, maar ook op het ruimer buitengebied waarbij de streefdoelen natuurverbinding en landschapszorg zijn. De dichtheid aan natuurkernen, relictlandschappen en ankerplaatsen maken van de Westhoek een hotspot in dit verband.

De provincie slaat het pad in naar een doorgedreven gebiedsgerichte projectorganisatie. Dit gebeurt tot op heden onder meer via het opzetten van gebiedsprogramma's die het lokale belang overstijgen, zoals de Frontzate tussen Nieuwpoort en Diksmuide en de recreatieve gebiedsvisie IJzer- en Handzamevallei.

- De Regionale Landschappen in de Westhoek hebben van het beheer van het buitengebied een speerpunt in hun werking gemaakt. Hiervoor hebben ze het Loket Onderhoud Buitengebied opgestart dat het beheer organiseert. In 2018 zullen de beide Regionale Landschappen smelten tot het Regionaal Landschap Westhoek om zo nog efficiënter te kunnen werken.
- Het nieuwe decreet landinrichting geeft nieuwe samenwerkingsmogelijkheden voor de uitdagingen van de open ruimte in de Westhoek, zowel op vlak van partnerschap, financiering als uitvoering. Voorbeelden zijn het project Smarter Agro en het Landschapspark Duinen en Polder (Vedette). Ook beheerovereenkomsten en mestbeleid worden op maat van het gebied en doelgericht ingezet zodat ook de landbouw haar hechte band met haar omgeving kan behouden en zo blijft bijdragen aan de omgevingskwaliteit van de Westhoek.

Deze ambities vormen een stevige beleidsmatige basis om onderstaande engagementen aan te gaan.

INTENTIES

Wij bouwen als ondertekenaars van deze engagementsverklaring voort op de 6 stellingen uit 'Into the wild 3.0' van het Lab 'Offensief open' van de Vereniging voor Ruimtelijke Planning (2016). We gaan voluit voor die veerkrachtige open ruimte in de Westhoek en willen investeren in de verdere uitbouw van de kwaliteiten ervan. Enerzijds willen we ons inzetten voor het onderhoud van de eerder gerealiseerde openruimte-infrastructuur. Door een gepast beheer zorgen we ervoor dat ze haar waarde blijft behouden. Anderzijds willen we ons engageren om dialoog rond openruimthema's op gang te brengen en zo een dynamiek en ambitieuze nieuwe ideeën te genereren. Vervolgens willen we concrete acties uitvoeren door de gepaste instrumenten en middelen in te zetten voor onze doelstellingen. Daarbij willen we experimenteren en naar goede samenwerking zoeken tussen vele partners.

Naar een kwaliteitsvol beheer van de landschappelijke infrastructuur

We zoeken samen naar geschikte vormen voor de organisatie van het beheer van bestaande en nieuwe inrichting.

We zien erop toe dat bij het ontwerpen voor nieuwe inrichting het beheersvraagstuk consequent wordt meegenomen (principe van 'beherend ontwerpen en ontwerpgericht beheren'). We zetten in op zoveel mogelijk extensief beheer. Zogenaamde nieuwe 'wildernis' levert met minder inrichtings- en beheerkosten interessante, sfeervolle plekjes op.

De toenemende vraag naar recreatieve ontsluiting en landschappelijke opwaardering van het platteland kan slechts worden beantwoord als er tegelijk wordt gesleuteld aan een efficiënt, betaalbaar en goed gecoördineerd beheer van de infrastructuur. Dat antwoord is in de West-

hoek sedert 2012 een Loket Onderhoud Buitengebied (LOB), actief in de schoot van de Regionale Landschappen. Dit loket draait nu net zoals de andere Loketten in Vlaanderen op projectmatige basis. Een duurzame verankering is een must, net zoals een nieuw en solide financieringsmodel voor het beheer van het landschap.

Een interbestuurlijke aanpak is hierbij een noodzaak. Net zoals de twee Regionale Landschappen in 2018 versmelten tot één Regionaal Landschap Westhoek, kan het LOB alle Westhoekgemeenten bedienen. Het Regionaal Landschap, de Provincie West-Vlaanderen, de gemeenten en de Vlaamse Landmaatschappij kunnen samenwerken om een organisatievorm te vinden om de gezamenlijke ambities voor het onderhoud en de opbouw van een kwaliteitslandschap waar te maken. Dit thema werd eerder ook al geagendeerd op het interbestuurlijk plattelandsoverleg (IPO).

Ook de mogelijkheden van publiek-private samenwerkingsvormen worden actief onderzocht. Zo kunnen we de haalbaarheid onderzoeken van samenbeheer door publieke en private initiatiefnemers van zowel publieke als private open ruimte.

We gaan creatief om met de veelheid aan financieringsbronnen. Zowel voor het beheer van het landschap als voor nieuwe ingrepen in het landschap onderzoeken we de haalbaarheid van nieuwe publiek-private financieringsmodellen zoals een landschapsfonds, een regionaal fonds of een streekrekening. Een landschapsfonds voor de Westhoek zou een krachtig financieel instrument kunnen zijn voor landschapszorg via cofinanciering in projectwerking, het opzetten van crowdfunding voor concrete projecten, de koppeling aan fiscale voordelen, visitor pay more-systemen waarbij bezoekers bijdragen aan de landschapszorg, enz.

Naar een nieuwe dynamiek in het omgaan met het landschap

We zetten in op de **dialogo** rond de open ruimte met zoveel mogelijk actoren uit de streek. **Lokale initiatieven zijn de motor.** We gaan samen met lokale initiatiefnemers op zoek naar creatieve, vernieuwende ideeën om een veerkrachtige open ruimte te behouden en verder te ontwikkelen.

We engageren ons om de ideeën die zo worden gegenereerd actief op te nemen in het beleid voor de streek. Niet enkel voor de hand liggende partnerschappen tussen overheden, maar ook vernieuwende partnerschappen met derden worden onderzocht. Partners worden samengebracht, uitdagingen en oplossingen verkend en win-win situaties gezocht.

We engageren ons om samen de ruimte voor experiment op te zoeken. Experimenteerruimtes zijn vrij van grenzen. In de experimenteerruimtes zoeken we samen naar winsten voor natuur, landbouw, recreatie, landschap en nieuwe vormen van economische valorisatie.

Vooruitkijken en omgaan met klimaatverandering is hierbij een must. **Water is op dit vlak een dankbaar thema.** De Westhoek is een bij uitstek waterrijke regio: het IJzerbekken en de afwatering van de polders vormen een heel fijnmazig blauw netwerk. We willen de uitdaging aangaan om voldoende ruimte voor experiment te zoeken om de ontwikkeling van landbouw, natuur, economie en recreatie te koppelen aan een antwoord op de waterproblematiek. 'Waterboeren', coöperatieve (publiek-private) samenwerkingsverbanden voor het beheer van en ontwikkelingen rond water en recreatieve ontsluiting van het waternetwerk, zijn alvast enkele ideeën.

De dynamiek die ontstaat door de verhoogde en slimme inzet van middelen en instrumenten, gaan we nog verder aanwakkeren door nieuwe vormen van engagement en betrokkenheid bij de inrichting en beheer van het landschap te verkennen. We denken daarbij aan de directe inzet van inwoners die zorg dragen voor 'hun' landschap (10.000 landschapsmakers in de Westhoek?), landschaps ondernemers, landschapsambassadeurs, investeren in een 'gemeenschapslandschap'...

De Westhoek wordt een 'Ambitieuus Landschap', één van de longen die een verstedelijkt Vlaanderen nodig heeft – een plek waar de verstedelijking ophoudt, en die belangrijke kwaliteiten toevoegt aan wat al is bebouwd. Onze inspanningen mogen gezien worden. Daarom engageren we ons ook om een optimaal en zo toegankelijk mogelijk onthaal van bezoekers aan onze regio te organiseren.

Kortom, we zien het landschap als een belangrijke hefboom voor de ontwikkeling van een kwaliteitsvolle regio.

INTENTIEVERKLARING

Vlaanderen
is open ruimte

EEN OPEN BLIK OP OMGEVINGSKWALITEIT IN DE WESTHOEK

WAT GOED IS MAG BLIJVEN

De partners gaan voor een kwaliteitsvol beheer van de landschappelijke infrastructuur. Startpunt bij nieuwe inrichting vormt het principe van 'beherend ontwerpen en ontwerpgericht beheer'.

BEHEREN ALS EEN GOEDE HUISVADER

Een efficiënte, betaalbare en goed gecoördineerde aanpak van het beheer is essentieel. Interbestuurlijke en publiekprivate samenwerking is daarbij een must. Samen wensen de partners bestaande instrumenten en middelen slim te combineren en tegelijk te zoeken naar nieuwe financieringsmodellen.

VERNIEUWEND OMGAAN MET LANDSCHAP

De partners willen ook een nieuwe dynamiek in het omgaan met landschap. Met zoveel mogelijk actoren, liefst lokaal, gaan we op zoek naar creatieve vernieuwende ideeën om de open ruimte te behouden en verder te ontwikkelen. We pleiten daarom voor experimenteerruimte maar kijken ook vooruit hoe we kunnen omgaan met klimaatverandering en hoe we hierin kunnen samenwerken met de landbouwsector én met de lokale actoren en bewoners.

Kortom, de partners zien het landschap als een belangrijke hefboom voor de ontwikkeling van een kwaliteitsvolle regio!

De Panne, 23 mei 2017